

УСПЕШНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ – РЪКОВОДСТВО ЗА РЕДАКТОРИ И ИЗДАТЕЛИ

Б. В. ТОШЕВ

*Българско дружество за химическо образование
и история и философия на химията*

Abstract. The successful academic journals mark the development of the scientific areas in correspondence with their profiles. These journals after inspection are included in the world system for indexing, abstracting and evaluation. Outside of this system are the marginal journals. The present paper advocates the presentation of the academic journals in the prestige secondary scientific sources; it comments the international requirements that should be covered successfully in order such an inclusion to be realized.

Keywords: academic journal, marginal journal, indexing/abstracting, SCOPUS, Web of Science

---

Увод

Световната система за реферирание индексирание и оценяване е среда за публикуване на научни трудове, които след оценяване от анонимни и независими експерти (peer-review) се появяват в пълен текст в първични литературни източници (*primary sources*), най често научни списания (*primary research journals*), след което в съкратен вид (*abstracts*)

тези публикации се представят и класифицират във *вторични печатни или електронни литературни източници (secondary sources)*, където въпросните първични литературни източници са включени след експертна оценка по определени научни и издателски критерии.

Научни списания, които не са включени в световната система за реферирание, индексирание и оценяване се преценяват като *маргинални* (Dunleavy, 2003) и публикуването в тях не се препоръчва, защото се смята, че тези издания имат много тясна или почти никаква читателска аудитория, и при тях няма сигурни гаранции, че това, което те съдържат, е било предварително подлагано на внимателна оценка на анонимни, независими и висококвалифицирани експерти.

Двустепенната структура на световната система за реферирание, индексирание и оценяване гарантира макроустойчивост на науката в нейната цялост. Без това устройство науката бързо може да претърпи разпадни процеси и да загуби своя интегритет (Toshev, 2008). Затова тези нации, които имат силно представителство в световната система за реферирание, индексирание и оценяване, са в центъра на световния научен процес – те в голяма степен определят насоките и бързината на научния прогрес; всички останали нации без солидно представителство в световната система за реферирание, индексирание и оценяване са с периферна роля в науката (Shils, 1975).

Второто ниво на световната система за реферирание, индексирание и оценяване съдържа около 80 000 научни списания от всички научни области. Тези списания са попаднали там след строга инспекция по различни научни и издателски показатели. Част от това второ ниво са SCOPUS на Elsevier в Европа и Web of Science/Knowledge на Thomson Reuters в Америка. Американската формация държи под контрол около 10 % от списанията, които не са с маргинален характер и са обект на индексирание и реферирание; процентът на списанията, които са под

контрола на европейската формация е почти два пъти по-голям. Ежегодно тези формации оценяват своите списания чрез наукометрични показатели – импакт фактор, IF (Garfield, 1972) и импакт ранг, SJR (Gonzalez-Pereira et al., 2009), който отчитат степента на цитируемост на статиите, публикувани в отделните списания. По-големите числа на IF и SJR са белег за по-голям научен престиж на списанията, към които те са аташирани.

Напоследък, след серия от публикации (Toshev, 2011a; Toshev, 2011b), интересът на българската научна общност към тази проблематика като че ли нарастна след като стана ясно, че броят на българските научни списания с импакт фактор и импакт ранг е много малък (Тошев, 2011).

Настоящата статия има белезите на едно практическо ръководство за редактори и издатели, които биха искали техните издания да се появят в SCOPUS или Web of Science. Личният опит на автора в кандидатстването на редактирани от него списания¹⁾ за включване във вторични литературни източници на световната система за реферирание, индексирание и оценяване е споделен в следващите редове.

Критерии за включване на едно научно списание в SCOPUS (Elsevier) или в Science Citation Indexes (Thomson Reuters) – изисквания и коментари върху тях²⁾

ISSN (print) и ISSN (online)

Несъмнено научното списание трябва да бъде международно узаконено – това означава, че трябва да има ISSN.³⁾ Международната ISSN агенция се намира в Париж, но държавите имат и свои локални ISSN агенции. Българската агенция се намира в Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ в София.

В последните години се появи изричното условие научното списание да бъде узаконено освен с ISSN (print), но и с ISSN (online). Това означава, че печатното научно списание трябва да има своя електронен двойник със самостоятелен електронен адрес, който за предпочитане е да завършва с org. Това не е сайт на списанието. Това е онлайн списание, което задължително трябва да съдържа линкове към следните основни секции: Home (общи сведения за изданието); Scope (информативно описание на профила на списанието и основните му тематични раздели); Editorial Board (сведение за редакционната колегия, най-добре с имена, адреси и област на научна квалификация); Guide for Authors (пълно описание на редакционните правила за оформяне на ръкописите и начин на цитиране на литературните източници); Contents (съдържание на текущата книжка и архив).

Още на титулната страница (Home) задължителен атрибут е „Abstracting/Indexing”. Тук се изброяват всички вторични литературни източници, които след нужната инспекция са приели да реферират и индексират статиите на списанието. Този елемент задължително присъства и в печатната версия на списанието. Стандартната фраза, която най-често се използва е: „The articles appearing in this journal are indexed and abstracted in:”, след което се представя списък на вторичните научни издания, поели въпросния ангажимент. Отсъствието на този елемент на двете места (print и online) веднага поставя списанието в групата на *маргиналните издания*.

Разделът „Contents” е особен важен, защото той съдържа списъци с нужните библиографски данни на публикуваните научни статии. И тук има задължителни елементи – активирани заглавия на статиите, които да насочват към свободно достъпните за всички читатели техни абстракти с възможност да се видят ключовите им думи и разбира се препратка към самите статии в portable document format (pdf). За списанията от групата

“open access”⁴⁾ тези pdf са свободно достъпни всекиму, но за традиционните списания, тяхното ползване и отваряне предполага наличие на ID и password на абоната.

Списание без онлайн версия е безпредметно да кандидатства за представяне в SCOPUS или в Thomson Reuters.⁵⁾ Това е така, защото при успешна инспекция и приемане на списанието за реферирание и индексирание, се сключва договор за „complimentary subscription”, който се отнася само до онлайн списанието, като издателят се задължава да представи на Elsevier ID и password за достъп до статиите на списанието. От няколко години се преустанови приемането на книжните тела на списанията от съображения за пестене на библиотечна и складова площ. Впрочем онлайн пакетите на научните списания, предлагани с абонамент от някои формации като DOAJ, EBSCO, JSTOR, MUSE, Science Direct и др., станаха основна форма на представителство на научната периодика в съвременните академични библиотеки.

Препоръка: Преди всичко издателите и редакторите на българските научни списания трябва да изградят и узаконят с ISSN (online) електронните версии на своите списания. Могат да се намерят унифицирани, с някои възможности за придаване на индивидуалност, безплатни шаблони за това. Най-доброто, обаче, е отделянето на известни средства за дизайн на специализиран софтуер на списанието. Когато той е професионално направен, неговото безотказно и лесно използване може да продължи в дълъг период от време без необходимост от допълнителни финансови средства за поддръжка.

Международна редакционна колегия и главен редактор

Задачата на успешното научно списание е да бъде среда, в която се появяват ключови научни публикации, които жалонират развитието на световния научен процес в дадената научна област (Weiner, 2001).

Затова трябва да има изобилие от ръкописи, които чакат своето публикуване. За да се изпълни това условие, авторите трябва да изпитват доверие и уважение към научното списание, към което ще насочат своите ръкописи. В това е ролята на редакционната колегия и главния редактор в съвременността. Тези учени, познати в своите области, дават лице на списанието, което издават – те вдъхват доверие на новите автори, че техните научни резултати, описани в техните публикации, няма да бъдат погубени, което се случва при неподходящ избор на средата, където те ще се появят. Затова бъдещите автори, пък и рецензентите, от които се иска оценка на постъпил ръкопис, търсят в списъка на редакторите познати за техните науки имена. С развитието на информационните и комуникационните технологии тези проверки вече се правят много лесно. Едно влизане в SCOPUS или Web of Science веднага дава търсената информация. И ако се окаже, че имената на редакторите са непознати в световната наука, то загубата на интерес към списанието ще последва неминуемо.

Евентуалните автори са много чувствителни по тези теми. Тази чувствителност е породена от обстоятелството, че всеки нов научен резултат може да се публикува само веднъж и само на едно място. Тогава, ако мястото е избрано неподходящо, има риск статията на автора да остане незабелязана и вън от световния научен процес. Сериозните списания имат публикувани на подходящо място една бележка, която обикновено изглежда по следния начин: „Manuscript submitted to this journal are considered if they have submitted only to it, they have not been published already, nor are they under consideration for publication in press elsewhere.”

Съвременната редакционна колегия не чете ръкописи, това не е група от коректори, които поправят и коментират допуснатите правописни грешки в ръкописите. Оценката на ръкописите правят

анонимни и независими експерти. В съвременната етика на научното публикуване, след масовизацията на научната дейност, се препоръчва малък брой лица – главният или секционен редактор и анонимните рецензенти, да се запознават по същество с постъпилите ръкописи. Смята се, че прочитането на непубликуваните ръкописи от много лица ще отвори хоризонт за неправомерното им използване чрез присвояване на идеи и резултати. В специализарината литература вече има многобройни съобщения за недобросъвестно използване на чужди данни. Затова, ако едно списание кандидатства за включване в световната система за рефериране, индексиране и оценяване, то трябва да представи доказателства, че оценката на постъпилите ръкописи става чрез системата на peer-review.

Особено в обществените и хуманитарните науки различни течения (или изследователски програми (Lakatos, 1970) могат да съществуваат. Днес се смята, че списанието може да публикува и добре обосновани статии, чийто основни идеи не се споделят от главния редактор или редакционната колегия. Затова е добре на подходящо място в списанието да може да прочете следната обичайна за съвременното фраза: „The acceptance of submitted manuscripts for publication depends strongly on the reviewers’ recommendations. The publishing of the paper does not mean that the editors are in agreement with the points of view advocated by the authors. The editors reserve the right to edit manuscripts when necessary.”

По правило в съвременната научна периодика редакционните колегии включват учени от различни страни, така че визуалното им общуване вече е невъзможно. Ето защо редовни заседания на редакционните колегии вече няма. Такава практика от миналото, дори понякога със заплащане на хонорари за участие, запазена на много места в България, трябва изцяло да се изостави. Не е добре, ако паралелно с

национална редакционна колегия (Editorial Board), списанието има International Advisory Board с чуждестранни учени. Това е заемка от практиката на научните конференции. Тук това разделение е неподходящо, защото при проверките за включване на списанието в SCOPUS, то ще понижи ранга си и ще получи по-ниски оценки, напускайки групата на международните издания и преминавайки в групата на националните издания, контролирани от чуждестранни съветници.

Препоръка: Списанието трябва да има международна редакционна колегия, в която не трябва да участват личности без световна научна разпознаваемост.

Борд от анонимни и независими рецензенти – peer-review

Няма да има успех при преценките за включване на дадено списание в световната система за рефериране, индексирание и оценяване, ако не се представят солидни доказателство, че преценката на постъпилите ръкописи става чрез системата peer-review (Howard, 2012).

Има два варианта на системата peer-review – прост (simple) и „двойна слепота“ (double-blind). В двата случая се използват анонимни и независими рецензенти. В първия случай редакторът изпраща ръкописа на 2-6 рецензенти. Във втория случай рецензентите ще получат ръкописите, от които е заличено всичко, което би дало информация кои са авторите и от кои научни центрове идват те. Смята се, че това осигурява по-голяма обективност на преценките. В областта на природните науки най-често се прилага простия вариант на системата, по-сложният вариант на оценките предпочитат в обществените и хуманитарните науки.

За да може системата peer-review да работи безотказно, две неща трябва да бъдат направени: 1) списанието трябва да изгради Борд на

рецензентите (Board of Reviewers) и 2) налице трябва да има Manuscript Review Form, публикувана и позната на редакторите, рецензентите и авторите – серия от въпроси, на които рецензентите трябва да дадат категорични и градиращи отговори относно качеството и значимостта на разглежданите ръкописи (в Приложение 1 е дадена една такава примерна форма). В крайна сметка всеки рецензент трябва да избере една от възможните препоръки: да се публикува без промяна; да се публикува след ревизия; да не се публикува, защото ръкописът не съдържа нови и добре обосновани резултати или защото списанието не е подходящо за такава публикация. Ако изборът е „ревизия“, тогава рецензентът трябва да представи подробно своите бележки, на които авторът трябва да даде внимателен отговор и да ревизира ръкописа в съгласие с направените препоръки.

За изграждане на Борд на рецензентите главният редактор трябва да подготви специална покана (примерна покана е показана в Приложение 2), която да разпространи сред специалисти, които преценява като подходящи. В този предварителен списък не трябва да има лица, които нямат начална научна компетентност (докторска степен). В последните години такива покани бързо достигат до своите адресати чрез интернет базираните професионални форуми и дискуссионни групи по научни области. Съществуват големи формации, които осигуряват комуникациите и професионалната спойка между близки по научните си интереси изследователи, между най-авторитетните са например изданията на yahoogroups.com, h-net (Humanities & Social Sciences) или [JISC Mail \(UK\)](http://JISC-Mail.org). Кандидатите за включване в Борда на рецензентите трябва в своите application forms да очертаят ясно границите на научната си компетентност в рамките на избраните научни области. Това ще даде възможност на главния редактор или на упълномощен от него секционен редактор да не губи

излишно време с насочване на ръкописа към неподходящи рецензенти. Иначе отговорите на рецензентите се очаква да се върнат в редакциите в срок не по-дълъг от три седмици, което на практика се случва сравнително рядко. Някои списания имат практика при приключване на всеки том да публикуват списъците на своите рецензенти, участвали в оценката на публикуваните статии.

Препоръка: Списанието трябва да има Борд на анонимни и независими рецензенти с висока квалификация и да ги използва за оценка на всички постъпили ръкописи чрез системата peer-review.

Издателски стандарти

Част от следващите бележки са с технически характер, но те не бива да се подценяват, защото разгледани в съвкупност те могат да предопределят резултата от инспекцията за включване на списанието в световната система за рефериране, индексирание и оценяване. Това е така, защото тяхното спазване може да се прецени като белег на професионализъм, а тяхното неспазване – като белег на провинциализъм и дилетантство.

(а) Непрекъсваща номерация на страниците в рамките на целия том

По стара традиция научната периодика се реализира в годишен Том (Volume) (един или рядко повече от един в дадената година), а всеки том се комплектува в няколко книжки (Numbers, Issues), които трябва да излизат през годината по строг и предварително оповестен график. SCOPUS иска да знае този график и държи особено много той да се спазва. Издаването на сдвоени книжки (1-2, 3-4 и т.н.) не се разрешава. В рамките на годишния том номерацията на страниците трябва да бъде продължаваща и непрекъсваща от книжка към книжка. Така, ако

последната страница на Книжка 1 е примерно 160, то първата страница на книжка 2 (вътрешната корица) ще бъде 161. Това е стара традиция и за българската периодика и е чудно защо хората загубиха спомен за това, когато в условията на комунизма, та до днес в повечето случаи, всяка книжка на дадено списание започва със страница 1. При продължаваща номерация на страниците номерът на книжката не е между основните библиографски данни. Така за пълното библиографско описание на статия в периодично издание са необходими заглавието на списанието (с прието съкращение), номерът на тома, в който се намира статията, годината на издаване на тома и страниците – начална и крайна – в които се събира статията. И това рядко се спазва днес в българската практика, особено в списанията на обществените и хуманитарните науки, където често номерът на тома и страниците на статиите се изпускат, а вместо тях се отбелязва номерът на книжката и с това книжният обект губи своята идентичност.

Препоръка: въвеждане на непрекъсваща номерация на страниците в рамките на годишния том.

(б) Първата страница на публикувана статия

Страницата, с която започва всяка публикувана статия, трябва да съдържа няколко задължителни атрибути. Тъй като статията има самостоятелен живот вън от списанието под формата на отпечатък (reprint), то тя трябва да дава пълното библиографско описание на източника, в който тя се намира – заглавие на списанието, том, книжка, начална страница, година. Отпечатъците (а не целите книжки) се използват в кариерното развитие на авторите и се изпращат от тях на всеки, който прояви интерес към тях. Преди няколко години издателите още изпращаха на авторите известен брой отпечатъци на публикуваните статии, а интересът към статиите се изразяваше чрез специални

пощенски карти. Сега авторите получават pdf на своите статии, от които сами могат да подготвят нужните отпечатьци. Тези книжни научни документи по правило не подлежат на продажба и затова по стара традиция могат да носят белег „With Compliments”, а в старата българска практика - „Даръ отъ автора“. SCOPUS иска да знае дали издателят на списанието осигурява авторите си с отпечатьци на техните статии.

После следва заглавието на статията. Заглавието трябва да бъде достатъчно информативно относно темата на статията, съкращения в него не се допускат. И тук западната практика се различава от българската, особено в хуманитарната област. Не е грешка, ако заглавието е в две части – първата – игрива или шеговитата, за да грабне вниманието на читателя – втората – дава информация какво е направено или какво следва от проведеното научно изследване.

След заглавието се посочват авторите единствено с имената им без академичните длъжности или титли, които те в момента на публикуването имат. Наличието на такива титли е много лош белег за едно научно списание, а за съжаление много от българските списания го допускат. Титли и длъжности могат да се пишат там, където се дават адресите за кореспонденция с авторите – най-често това става в края на статиите.

Някои списания на първата страница отбелязват подробности от движението на ръкописите – дата на постъпване, дата на ревизия, дата на приемане за публикуване. Тези данни напоследък с въвеждането на системата на проектното финансиране на научната дейност станаха значими, защото с публикации се отчита проектната дейност, а за финансиращите организации е важно да знаят дали публикуваните резултати са получени във времевите граници на съответните научни проекти.

Всяка статия започва с резюме (abstract). Написването на резюме на научна статия е много трудна задача, която изисква подходящо обучение и опит (Hartley, 2011). Българската практика често подценява този елемент на статията, който (или негова модификация) после ще се появи и във вторичния литературен източник, където списанието е прието за реферирание. Резюмето в никакъв случай не трябва да повтаря пасажите от увода и заключението на статията. Резюмето трябва ясно да индикира претенцията на автора за оригинален научен резултат – какъв е той, как е получен и с какви инструменти и аргументи са интерпретирани получените опитни и други данни.

След резюмето следват ключовите думи (keywords) към статията. За системата за реферирание и индексирание това е задължителен атрибут към всяка статия. В SCOPUS ключовите думи ще се появят в активен вид, така че следващи автори да могат с лекота да се запознаят с всички статии от други литературни източници, в които тези думи се появяват. Това е голямо удобство за тези, които имат намерение да работят по дадена научна тема. Ключовите думи трябва да бъдат на английски език, защото в момента това е езикът на науката, а и съществува нерешения проблем за конвергенцията на научните понятия и термини – различия на Изток и Запад, появили се при блоковото разделение на науката след Втората световна война.

Накрая трябва да се подчертае, че езикът, на който се издава списанието не създава пречки за включването му в световната система за реферирание, индексирание и оценяване. Няма условие статиите на списанието да бъдат на английски език. Езикът на статиите може да бъде и български, но езикът на резюмето задължително трябва да бъде английски.

Препоръка: информативно резюме на английски език и ключови думи, също на английски, са задължителен атрибут на всяка статия.

Научен апарат на статия

Това навярно е най-важният елемент на една научна статия, защото на фона на постигнатото в миналото от други изследователи може най-добре да изпъкне новото, което трябва да се свърже с името на настоящия автор. Авторът трябва да направи внимателен критичен преглед на литературата по избраната тема, за да види дали има хоризонт за следващи изследвания по въпроса. Дългогодишният ми опит на главен редактор на български научни списания показва, че това е най-слабото звено в българските научни публикации, особено на автори, които не са имали възможност да публикуват в международната научна периодика и не познават правилата за цитиране на използваните литературни източници и не могат коректно да съставят литературните списъци (references) към статиите си. Това е вярно както за начинаещите изследователи, така и за хора, вече заемащи високи академични длъжности или кандидати за тях. В последно време типичната грешка е липсата на критичен поглед към литературата, която рядко се познава чрез първоизточниците, а се търси в интернет като в литературните списъци се поставя всичко намерено.

Общото правило изисква в списъка на литературата да се поставят само равнопоставени по значимост и видимост литературни източници. Изобщо това са книги и списания, които са включени в световната система за рефериране, индексирание и оценяване. Маргинални източници, които са без присъствие в световните научни масиви, нямат място в списъка на основната литература. Ако цитирането на такива източници все пак е необходимо, това може да стане в раздел „Бележки“ (Notes), където могат да намерят място и допълнителни обяснения или сведения, за които е преценено, че присъствието им в основния текст на статията би го обременило излишно. Цитирането на

интернет източници изобщо не се препоръчва, но ако това наистина е необходимо, мястото им не е в литературата, а в бележките и то в предпочитания *portable document format* (pdf).

Мястото на бележките в текста е прието да се означава с арабски цифри като горни индекси. Все по-често списъкът на бележките се поставя в края на статията преди списъка на литературата (цитирането под черта вече не се препоръчва; то е запазено единствено в някои списания с историческа тематика).

Представянето на литературните източници в списъка на литературата и цитирането им в текста на статията става чрез две основни системи – цифрова (която се използва най-често от списания в областта на природните науки с изключение на тези по биология и медицина) и системата Харвард с нейните модификации. Все по-широко разпространение в обществените и хуманитарните науки намира системата АРА (*American Psychological Association*); за справка вж. подредбата на литературата в настоящата статия).

При цифровата система литературните източници в текста се номерират в реда на появяването им и после в същия ред тези източници се записват в литературата с пълните им библиографски данни.

При системата Харвард и различните ѝ варианти цитирането на литературните източници в текста става с фамилните имена на авторите (например: (Petrov, 1900) (при един автор); (Petrov & Petrov, 1901) (авторите са двама); (Petrov et al., 1902) (авторите са повече от двама).⁶⁾ В списъка на литературата източниците се подреждат в азбучен ред на фамилните имена на първите автори.

Смесването на двете системи, което е практика в някои български среди, не се допуска.

Всяко списание е длъжно да представи подробно описание на използваната от него система на цитиране на литературните източници.

Общо взето това е направено и в българските научни списания, но прегледът на литературата към статиите, дори в границите на отделна книжка, показва голямо разнообразие, съобразно познанията – често оскъдни и грешни, на техните автори. Тази липса на унификация в представянето на литературата и непълните библиографски данни на цитираните източници могат да се окажат непреодолима преграда за включването на изданието в световната система за реферирание, индексирание и оценяване. От известно време SCOPUS постави и едно ново условие за References – всички литературни източници трябва да бъдат представени на латиница (употребата на кирилица в литературата ще лиши статията от научен апарат при представянето ѝ в SCOPUS).

Препоръка: прилагането на определена система за цитиране на литературните източници е задължително.

Преценка на качеството на публикуваните статии от съдържателна гледна точка

Експертите на SCOPUS преценяват и качеството на статиите, които кандидатствашото списание публикува. Езикът на тези статии е без значение за тези преценки. SCOPUS има експерти, които могат да четат и текстове на български език. Ако в заключителния доклад на експертите се отбележи, че от съдържателна гледна точка разпределението на статиите по качество е неравномерно като преобладават статиите от групите „Me Too” и „Think Pieces”, тогава шансът за включване на въпросното списание в SCOPUS или в Science/Social Sciences/Art & Humanities Citation Indexes е проигран за дълго. Впрочем при отказ следващото кандидатстване може да стане след три години.

Групата „Me Too“ („аз също“) включва работи, които копират с леки промени на обекти на изследването или експериментални условия,

вече публикувани чужди научни резултати. Научният принос на такъв тип изследвания е незначителен или под въпрос. Групата „Think Pieces” („парчета мисли“) включва работи с компилативен характер с твърдения, диктателство за които не е търсено. И двете групи наистина имат присъствие в българската научна периодика и броят на статиите от втората група като че ли с овладяването на техниката copy-paste започна неудържимо да расте.

Има някои области, главно от обществените науки и в частност образованието, където авторите, в желанието да придадат „научност“ на своите текстове, са ги направили нечетивни, а при тяхното конструиране се забелязва една смесица от това, което е допустимо в писмената реч, с онова, което се прилага в устната научна реч. В такива материали има изобилие на обременителни и трудни за възпроизвеждане и четене текстови таблици, а опитните данни, доколкото ги има в педагогическите количествени изследвания, тавтологично се представят чрез прости графики, хистограми и кръгови диаграми. Някои дори виждат научен принос в това. Да се напише скучна статия, която да имитира „научност“, е трудна задача. За това, обаче, има обучение, при което се предлагат задължителни шаблони, прилагането на които практически деперсонифицира получените текстове – докторанти и специалисти знаят, че в техните съчинения задължително трябва да се появят разделите „предмет – субект – хипотеза – цел – задачи“ и ако попаднат на рецензенти, които ще търсят тяхното присъствие, при тяхното отсъствие оценките няма да бъдат добри (Павлов, 2002). Разбира се и една друга гледна точка по въпроса вече е публикувана (Ганчев & Тошев, 2009).

Препоръка: Публикуването на статии от групите „аз също“ и „парчета мисли“ ще направи невъзможно включването на такова издание в SCOPUS.

Цитируемост на статиите на изданието

Тенденцията, публикациите в маргинални издания да не се вземат предвид в кариерното развитие на техните автори, в атестационните процедури и при проектното финансиране на научната дейност, вече е налице. Затова напоследък редакторите на списания трябва да отговарят на кандидат-автори къде техните издания се реферират и дали имат импакт фактор или импакт ранг. Списанието ще получи импакт фактор или импакт ранг, ако неговите статии се цитират в други литературни източници.⁷⁾ По тази причина редакторите и издателите, които имат намерение да представят своите списания в SCOPUS или Thomson Reuters, е наложително да познават динамиката на цитируемост на публикуваните статии и при наличие на такава индикация, тя трябва да бъде включена в доказателствения материал, подготвен за инспекциите в SCOPUS. Сполучлив начин за проследяване на цитируемостта на статиите на даденото списание е „създаване на сигнал“ в Google Scholar.⁸⁾

Препоръка: Главният редактор на всяко списание трябва да следи как се цитират статиите на неговото издание.

Заклучение

България има само 10 и 20 научни списания с импакт фактор и импакт ранг, съответно (Тошев, 2011). Всички останали издания са с маргинален характер. Няма белези на загриженост на ключовите фактори в образованието и науката и на научните администратори в научните организации от този изключително неблагоприятен факт. Световната научна общност не разпознава като свои членове много от българските учени с високи научни длъжности и обществено положение. Няма български висши училища в професионалните класации на

университетите в света. Дълг на държавата е да предприеме необходимите мерки за свиване на полето на сурогатната наука (Toshev, 2011a) и да осигури необходимите условия за развитието на разпознаваемата наука, от която зависи просперитета на нацията и престижа на държавата. Злополучната конкурсна сесия 2012 и предходната сесия на подпомагане на голям брой маргинални издания от българския Фонд „Научни изследвания“ не са действия в тази посока. Подходящо действие е пълното ликвидиране на възможността кариерното развитие на българските учени да се основава върху маргинални публикации и невъзможността тези учени чрез такива публикации да кандидатстват за финансови средства в системата на проектното финансиране. При такава държавна политика усилието да се увеличи броя на българските научни издания, представени в световната система за реферирание, индексирание и оценяване, не може да не се увенчае с успех.

БЕЛЕЖКИ

1. *Chemistry: Bulgarian Journal of Science Education* ISSN (print) 0861-9255, ISSN (online) 1313-8235; *Bulgarian Journal of Science and Education Policy* ISSN (print) 1313-1958, ISSN (online) 1313-9118; *Venets: The Belogradchik Journal for Local History, Cultural Heritage and Folk Studies* ISSN (print) 1314-0426, ISSN (online) 1314-0256.

2. Редакторът може да представи списанието си за инспекция в SCUPUS по електронен път: <http://suggestor.step.scopus.com/suggestTitle.cfm>
Успехът зависи от степента, в която списанието покрива показателите за включване. Тези наукометрични и издателски показатели са коментирани тук с оглед приемане на списанието за реферирание, индексирание и оценяване в SCOPUS. Условията за включване на списанието в изданията на Thomson Reuters са практически същите.

3. ISSN – International Standard Serial Number

4. Вж. напр. DOAJ (Lund, Sweden) <http://www.doaj.org/>

5. По-рано Thomson Scientific и още по-рано Institute for Scientific Information, ISI, създаден от Garfield във Филаделфия.

6. *et al.* = *et alii* (и други) (лат.), а не *et all.* (?).

7. Има и други формации на световната система за реферирание, индексирание и оценяване, които оценяват с наукометрични показатели изданията, които контролират; например Index Copernicus, http://www.indexcopernicus.com/index_en.php или Harzing's Publish or Perish, <http://www.harzing.com/pop.htm> (последната формация за оценките си ползва базите-данни на Google Scholar).

8. <http://scholar.google.bg/>

ЛИТЕРАТУРА

Ганчев, И. & Тошев, Б.В. (2009). *Теория и методология на обучението по естествените науки и математиката (сборник от материали в помощ на докторанти и кандидати за хабилиране)*.

Благоевград: Унив. изд. „Неофит Рилски“.

Павлов, Д. (2002). *Научно развитие на педагогическите кадри.*

Подготовка и процедури за дисертации и хабилитации. Велико Търново: Унив. изд. „Св. Св. Кирил и Методий“.

Тошев, Б.В. (2011). Научната компетентност – персонална и институционална оценка. *Критика и хуманизъм*, 36(1), 119-134.

Dunleavy, P. (2003). *Publishing your research in authoring a PhD: how to plan, draft, and finish a doctoral thesis or dissertation.* New York: Palgrave Macmillan.

Garfield, E. (1972). Citation analysis as a tool in journal evaluation. *Science*, 178, 472-478.

Gonzalez-Pereira, B., Guerrero-Bote, V.P. & Moya-Anegón, F. (2009). The SJR indicator: a new indicator of journals' scientific prestige. *arXiv: 0912.4141*.

- Hartley, J. (2011). Making the journal abstract more concrete. *J. Scholarly Publishing*, 43, 110-115.
- Howard, G. (2012). Peer review as boundary work. *J. Scholarly Publishing*, 43, 322-335.
- Lakatos, I. (1970). Falsification and the methodology of scientific research programmes. In: Lakatos, I. & Musgrave, A. (Eds.). *Criticism and growth of knowledge*. New York: Cambridge University Press.
- Shills, E. (1975). *Center and periphery: essay on macrosociology*. Chicago: Chicago University Press.
- Toshev, B.V. (2008). Macro-stability and micro-instabilities in the scientific process. *Bulgarian J. Science & Education Policy*, 2, 5-12 [In Bulgarian].
- Toshev, B.V. (2011a). Bulgarian contribution to world science and main criteria for assessing the achievements of scientists. *Bulgarian J. Science & Education Policy*, 5, 137-162 [In Bulgarian].
- Toshev, B.V. (2011b). The university idea and possibilities for its realization. *Bulgarian J. Science & Education Policy*, 5, 385-415 [In Bulgarian].
- Weiner, G. (2001). The academic journal: has it a future? *Educ. Policy Analysis Archives*, 9(9), 1-19 (March, 21).

✉ Professor B.V. Toshev,
University of Sofia,
1 James Bourchier Blvd.
1164 Sofia, BULGARIA
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg

Форма за оценка на ръкописи (Manuscript Review Form)

CHEMISTRY

Prof. Dr. B.V. Toshev, Editor-in-Chief,
Department of Physical Chemistry, University of Sofia,
1 James Bourchier Blvd., 1164 Sofia, Bulgaria

MANUSCRIPT REVIEW FORM

Author(s):

Ms Title:

Summary Rating:	Good	Fair	Poor
• New insights or important results	☐	☐	☐
• Conclusions adequately supported by data	☐	☐	☐
• Clarity	☐	☐	☐
• Length	☐	☐	☐
• Number and quality of illustrations and tables	☐	☐	☐
• Appropriate referencing	☐	☐	☐

Recommendations:

- Publish without change
- Publish after revision
  - A condensed version might be worthy of publication in
Chemistry as a Letter to the Editor
- Do not publish because:
  - i) It does not provide new didactic points of view
  - ii) The material is not appropriate for *Chemistry*

Покана за включване в Борд на резезентите (Call for Reviewers)

CALL FOR REVIEWERS

Chemistry: Bulgarian Journal of Science Education (*Astronomy, Biology, Chemistry, Geography, Physics*)

ISSN 0861-9255 (Print); ISSN 1313-8235 (Online)

Abstracting/Indexing: Chemical Abstracts; Google Scholar; SCOPUS

Chemistry recognizes the value and importance of the peer reviewer in the overall publication process – not only in shaping the individual manuscript, but also in shaping the credibility and reputation of a journal. Every third year we used to update the information about the members of Chemistry’s Board of Reviewers and to ask other experts to join that Board.

Generally, reviewers are asked to fill in the Chemistry’s Manuscript Form and return their comments on the manuscript considered within 21 days.

In an effort to facilitate the selection of appropriate peer reviewers for *Chemistry: Bulgarian Journal of Chemical Education*, we ask that you take a moment to complete this form for our files, allowing us to better access your areas of interest and expertise, in matching our reviewers with submitted manuscripts.

CHEMISTRY

NAME:
DEGREE:
DEPARTMENT:
INSTITUTION:
ADDRESS:

PHONE/FAX:
E-MAIL:

Please check the categories that best describe your primary areas of interest and expertise:

CHEMISTRY:

General Chemistry; Inorganic Chemistry; Organic Chemistry; Chemical Technology; Quantum Chemistry; Computational Chemistry; Physical Chemistry; Pharmaceutical Chemistry; Analytical Chemistry;

CHEMISTRY/SCIENCE EDUCATION:

Curriculum Matters; Teaching Efficiency; Assessment; Problems;
 Teaching Chemical Experiment; Educational Policy; School Management;
 Constructivism; Educational Research; Textbooks and Manuals;
 ICT in Education;

HISTORY AND PHILOSOPHY OF CHEMISTRY:

Alchemy; History of Chemistry/Science; Philosophy of Chemistry/Science;
 History of Chemistry Education; Philosophy of Education;

OTHER AREAS OF EXPERTISE:.....

© 2012 BJSEP: Author

